

Kiezen voor integriteit

De nieuwe klokkenluidersregeling, een opstap naar een modern integriteitsbeleid

20 april 2023
Ernst van Win
Laura Gringhuis

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

1

“De overheid is óf wel integer óf niet integer.
Een beetje integer kan niet.”

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

2

Kiezen voor integriteit

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

3

Programma

1. Wat is integer handelen?
2. Integriteit bij de overheid; de onkreukbare ambtenaar
3. Integriteit op de werkvloer
4. WNRA Rechtspraak
5. De rol van de OR
6. Vragen?

IK HEB
GESOLLICITEERD
OP EEN
VOORBEELDFUNCTIE

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

4

Wat is integer handelen?

Gewogen rekening houden met

1. de rechten,
2. belangen en
3. wensen van derden

Gelijkwaardigheid is
een recht, een plicht
en een
verantwoordelijkheid!

www.declercq.nl

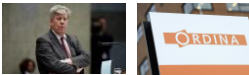
Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

5

Wat is integer handelen?

Ivo Opstelten: Minister van Goed en Fout

OM ontslaat twee voormalige hoofdofficieren na
geheime relatie

Isala start wetenschappelijk onderzoek Cardiologie op na herinrichting
onderzoekspraktijk

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

6

Wat is integer handelen?

- > Bulgarenfraude: gratis geld uit Holland
- > Klokkenluider toeslagenaffaire wil cultuurverandering bij hele overheid
- > Betrokkenen Bulgarenfraude kregen compensatie toeslagenaffaire
- > Herstel gedupeerden toeslagenaffaire loopt vast door ambtelijke chaos

> Onderzoek Tweede Kamer naar sociale veiligheid

Nationaal congres OR & Overheid

7

Wat is integer handelen?

Integer handelen is ook grensoverschrijdend gedrag vermijden

1. Pesterijen (intimidatie, roddelen, buitensluiten)
2. Discriminatie (ras, geslacht, religie, handicap)
3. Seksuele intimidatie (verbaal, non-verbaal en fysiek)
 - Rapport College voor de Rechten van de Mens
4. Agressie en geweld (verbaal/fysiek)

Let op: Ook externen kunnen grensoverschrijdend gedrag vertonen richting de medewerkers (burgers, leveranciers etc.)

Nationaal congres OR & Overheid

8

Wat is integer handelen?

Integriteitsschending: schendingen die niet noodzakelijkerwijs een maatschappelijk effect hebben

Misstand: een situatie waardoor het maatschappelijk belang in het geding kan komen door o.a. een gevaar voor het goed functioneren van de openbare dienst of onderneming als gevolg van een onbehoorlijke wijze van handelen of nalaten

Nationaal congres OR & Overheid

9

Wat is integer handelen?

Het belang van integer handelen → Pak kleine schendingen direct aan!

- Sneeuwbal effect: kleine integriteitsschendingen kunnen leiden tot ernstige misstanden;
- Besmettingseffect: onethisch gedrag wordt gekopieerd als medewerkers daarmee weg komen;
- Vergrootglaseffect: door transparantie worden zaken breed uitgemeten in de pers;
- Uitstralingseffect: onethisch gedrag binnen een bepaald onderdeel van de organisatie wordt door externe vertaald naar hele organisatie of sector.

Nationaal congres OR & Overheid

10

Wat is integer handelen?

Hoe kom je tot een integere organisatie?

Nationaal congres OR & Overheid

11

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

1. De oude ambtenarenwet 1929
 - Integriteitsbeleid vast onderdeel van personeelsbeleid (art. 125 quater AW)
2. Ambtenarenwet 2017
 - De overheidswerkgever moet een integriteitsbeleid voeren (art. 4 AW)
 - Gedragscode (art. 4 lid 3 AW)
 - De ambtenaar legt een eed of belofte af
 - De ambtenaar heeft zich te gedragen als een goed ambtenaar (art. 6 AW)
3. Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) sinds 01-01-2020
 - De normalisering van het ambtenarenrecht
 - De bestuursrechter → de civiele rechter

Nationaal congres OR & Overheid

12

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

Wvra: Integriteitsregelgeving blijft gelden!

Belang integriteit:

- > Burgers hebben recht op een integere overheid, mede omdat deze werkt met belastinggeld.
- > Een integere overheid draagt bij aan economische groei, sociale stabiliteit en goede publieke dienstverlening.
- > Kleine integriteitsschendingen kunnen leiden tot grote misstanden.

..... en zich ook overigens te gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt. (art. 6 Aw)

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

"Tot de kerncompetenties van de ambtenaar behoort een sterk ontwikkeld democratisch en rechtsstatelijk bewustzijn, dat de grondslag vormt van de ambtelijke integriteit."

Normen van goed werknemerschap en goed ambtenaarschap op hoofdlijnen vergelijkbaar maar ... van een ambtenaar wordt een hogere mate van integriteit verwacht!

Dienend aan het welzijn van de maatschappij!

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

Zorgplicht overheidswerkgever :

- Zorgplicht: De interne cultuur van overheidsinstellingen dient het aan de orde stellen van integriteitsdilemma's te stimuleren → interne meldregelingen, gedragscodes.

→ Gerichte workshops ambtelijke en bestuurlijke integriteit

- De overheidswerkgever zorgt voor een klokkenluidersregeling.

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

16

Integriteit bij de overheid: De onkreukbare ambtenaar

Woord vooraf van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

"Speciale aandacht vraag ik daarbij voor integriteit. We kunnen nog zoveel vastleggen in formele wetten en regels en informele codes; uiteindelijk is de individuele en collectieve integriteit van bestuurders essentieel.

Net als de individuele en collectieve integriteit van hen die de bestuurders controleren. Helaas zijn er ook in het openbaar bestuur af en toe voorbeelden van gebrek aan integriteit en de negatieve gevolgen daarvan."

17

Integriteit op de werkvloer

Belangrijke wijziging WNRA: bestraffingsmogelijkheden

- Van disciplinaire straf naar ontslag op staande voet
- Subjectieve + objectieve dringendheid
- Onverwijldheid: onderzoek en dossieropbouw

Alle omstandigheden van het geval

- Belang werkgever versus belang werknemer
- Ktr. neemt de werknemer in bescherming
- Ook privé-sfeer weegt mee

18

Wnra-rechtspraak

Rb. Overijssel 27 januari 2022 ECLI:NL:RBOVE:2022:368

- Van betrokkenen mag worden verwacht dat hij zich als een goed ambtenaar gedraagt;
- Ook van belang is dat de betrokkene de ambtseed heeft afgelegd.

Rb. Den Haag 29 september 2022 ECLI:NL:RBDHA:2022:9928

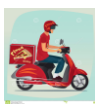
- Door het verstrekken van de vertrouwelijke informatie aan een derde heeft de ambtenaar gehandeld in strijd met het integriteitsbeleid en de toepasselijke regels van de gemeente;
- Daarmee is ook sprake van een schending van de afgelegde ambtseed of –belofte.

Nationaal congres OR & Overheid

19

Wnra-rechtspraak

Hof Den Haag 29 juni 2021, ECLI:NL:GHDHA:2021:1135

- Het hof weegt de groepsdynamiek mee bij de beoordeling van het recht op een transitievergoeding;

Hof Den Bosch 4 augustus 2022, ECLI:NL:GSHE:2022:2715

- Het hof oordeelde dat het feit dat hij ambtenaar was, consequenties had voor de wijze waarop hij zich diende te gedragen, niet alleen op het werk maar ook in privé-tijd

Nationaal congres OR & Overheid

20

Integriteit om over na te denken ...

Nationaal congres OR & Overheid

21

Stelling

Hoe meer 'rule based' hoe minder 'principle based'

EENS?

ONEENS?

Nationaal congres OR & Overheid

22

Rol OR

Instemmingsrecht: Art. 27 WOR

Sociaal beleid:

- Arbo, PSA-beleid
- Gedragscode/huisregels opstellen
- Vertrouwenspersoon en interne klachtencommissie
- De klokkenluidersregeling
- +

Nationaal congres OR & Overheid

23

Rol OR

- > De overleg vergadering: Art. 24 WOR
- > Informatierecht: sociaal jaarverslag: Art. 31 WOR
- > Zorgtaak: Art. 28 WOR
'De ondernemingsraad bevordert zoveel als in zijn vermogen ligt ...'
- > Initiatiefrecht: Art. 23 lid 3 WOR

Staat de kernwaarde integriteit in uw organisatie bovenaan?
Is integriteit binnen uw organisatie voldoende geborgd?

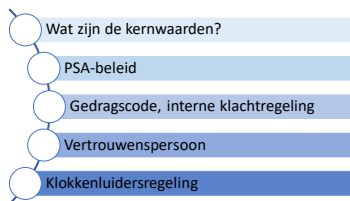

Nationaal congres OR & Overheid

24

OR pak je rol: Stappenplan

25

Klokkenluidersregeling

- Verplicht bij meer dan 50 werknemers
 - Overheidswerkgevers vanaf 17 december 2021 bij inbreuken unierecht
- Klokkenluiders kunnen veilig en vertrouwelijk een vermoedelijke misstand melden
- Niet alleen bescherming voor werknemers, maar iedereen die 'werkgerelateerde activiteiten' uitvoert
- Bewijslast is verschoven naar de werkgever: Als een melder een beroep doet op het benadelingsverbod ligt de bewijslast bij de werkgever om aan te tonen dat dat niet zo is
- Benadelingsverbod is uitgebreid: van benadeling in de rechtspositie, naar elke vorm van benadeling
- Interne meldplicht is komen te vervallen; intern melden mag worden gestimuleerd, extern melden niet worden bemoeilijkt
- Klokkenluidersregeling moet met de werknemers worden gedeeld. Ook informeren over rechtsbescherming.

26

Hoe zit het bij de OR zelf?

Halfjaar cel Frank G., oud-voorzitter van COR van de Nationale Politie, voor fraude

'Suggestie dat ik de OR heb omgekocht, is onzin'.

27

Vragen?

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

28

Het was ons een genoegen!

Contactgegevens

mr. Ernst van Win

e.vanwin@declercq.com

06 - 50667130

mr. Laura Gringhuis

lgringhuis@declercq.com

06 - 28167100

Nationaal congres OR & Overheid

DECLERCQ
Advocaten - Notarissen

29
